

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy
Praha 1. Rettigové 4

Posudek na disertační práci **Mgr. Markéta Bačáková**

Název předložené disertace : Inkluzivní praxe ve vzdělávání dětí-uprchlíků

Práce vedena : doc. Dr. Lea Květinová, Ph.D

Oponentka práce : PhDr. Jiřina Šiklová CSc.

Téma vypracované a k obhajobě předložené práce považuji za vysoce aktuální. Vzhledem k současné demografické situaci v této republice a v EU, přicházejí a budou přicházet k nám další a další cizinci. Samozřejmě s nimi i jejich děti, na jejichž kladném začlenění především záleží. Jak správně uvádí autorka práce, inkluze na podkladě vzdělávání je nejvhodnější metodou. Diverzita populace v této republice se zvyšuje a bude se zvyšovat, ale často –jak také vyplývá z této práce- nejsou naše školy a ani jednotliví pedagogové připraveni na tyto změny. Nemají zkušenosti s inkluzivním vzděláváním a na pedagogických fakultách se zatím tomuto tématu nevěnuje dostatečná pozornost.

Práce Mgr. Markéty Bačákové splňuje všechny požadavky na disertační práce, proto ji navrhuji přijmout a po obhajobě ocenit jako práci adekvátní pro získání titulu PhD.

Úvodní doktorské práce Mgr. Bačákové je zaměřena obecně na pojetí azylu a postavení azylantů a azylové politiky České republiky. Autorka v ní prokázala vynikající znalost této tematiky i osobní zkušenosti a vlastní angažovanost. Vedle filozofického pojetí a zdůvodnění poskytnutí pomoci cizinci, uvádí stručně i mezinárodní vývoj azylového práva, přijetí zákonů a azylovou politiku České republiky v kontextu politiky Evropské Unie. Následně seznamuje čtenáře s přesídlovacími programy, které zde byly přijaty. Někdy až zbytečně reprodukuje texty a znění jednotlivých předpisů a nařízení a zákonů. Kdyby tyto texty, včetně přehledu státních integračních programů zařadila místo do textu až do přílohy, text práce by se lépe četl. Oceňuji i filozofický přístup a přehled filozoficky zaměřené literatury, dobrý rozbor E. Lévinase a vymezení pojmů v úvodu se kterými později v textu pracuje. Práce je doplněna šesti přílohami a obsáhlou literaturou, převážně zahraniční. Autorka uvádí 576 knih a statí a kapitol z odborných publikací věnovaných této tematice. Pečlivě popisuje zkušenosti z integrace cizinců v Norsku, Austrálii a částečně na Novém Zélandě a srovnává tyto jejich zkušenosti s praxí v České republice. Proč právě si vybrala pro srovnání tyto země, mně nebylo zcela jasné.

Dobře vymezuje zvláštnosti postavení dětí uprchlíků a dětí, kteří jsou uprchlíky a citlivě tyto otázky rozebírá i z hlediska pedagogického. Přitom se opírá především o zahraniční zkušenosti a zahraniční autory. Vymezuje v následujících kapitolách i soubor dětí-uprchlíků, na který se zaměřuje. Někdy zde dochází k sémantickému posunu, neví se, zda se jedná o děti-uprchlíky nebo děti uprchlíků a cizinců. Podrobně v další kapitole popisuje státní politiku vůči dětem-uprchlíkům i kvalifikaci učitelů a jejich profesní rozvoj a problémy diagnostické. Zde mne chybí srovnání odborné přípravy pedagogů v zahraničí s odborným vzděláváním pedagogů u nás, případně koncepce, které jsou připravovány na pedagogických fakultách v této republice. V případě, že by Mgr. Barčáková knižně svoji práci, doporučuji aby toto doplnila.

V šesté kapitole a v kapitolách následujících uvádí vlastní výzkum a pak prezentuje získaná data a analyzuje je. Používá termín design výzkumu, propozice místo běžnější terminologie jako je cíle, zaměření, metody, teze a hypotézy výzkumu. Je ale možné, že k používání této terminologie má určité důvody, které jsem při čtení její práce nepostřehla.

Ve své práci konkrétně prezentuje vlastní výzkum zaměřený na zkušenosti z přesídlení devíti barských rodin do naší republiky. Základním souborem se kterým pracuje, jsou všichni členové přestěhovaných rodin. Autorka sama prováděla osobně tento výzkum na podkladě zpracování doprovodných dat a pomocí výzkumu, metodou polořízeného interview a tím doplnila prezentovaná data. Protože děti jsou umístěny na různých školách, postrádám bližší charakteristiku škol, do kterých byly začleněny, případně položení si otázek, které by měly následovat, např. jaký vliv má jedná-li se o školu v menším městě nebo ve velkoměstě. Oceňuji, jak autorka dobře a zajímavě popsal profily některých respondentů, tedy sledovaných dětí. Pro prezentaci data využila také zatím zde neobvyklý přístup, použití divadelní hry, jako formy prezentace dat a popis jednoho dne těchto dětí. Tento přístup oceňuji jako neobvyklý a zajímavý a přínosný. Méně jsou zpracované otázky rodin těchto dětí a relace vztahu rodičů k přestěhování a jejich názory na integraci. Určitě i tyto faktory hrají velkou roli, stejně jako to, zda uprchlíci utíkali ze země z politických nebo ekonomických důvodů. Autorka správně uvádí, že velkou překážkou pro výzkum byla jazyková bariéra, kterou jen těžko při výzkumu překonávala pomocí tlumočnicka. Také mně v textu chybí bližší popis motivace odchodu těchto lidí z jejich vlasti, rozbor příčin a případně i trasy, zastávek, zemí, ve které se uprchlíci nacházeli po svém odchodu a zkušenosti či hodnocení z různých fází integrace jich i jejich dětí. Metody výzkumu jsou dobře popsány a adekvátně zpracovány a objevují se v tom i nové- pravděpodobně nové- přístupy, jako je poskytnutí prostoru k vyjádření těchto dětí i přesto, že často není možné přesně rozebrat jejich zkušenosti. Také by mohla být rozpracována nebo alespoň naznačena relace mezi rodinami a jejich dětmi, která by mohla být cenná pro pochopení lepší či pomalejší integrace jejich dětí. Autorka je si vědoma těchto nedostatků a sama je konstatuje v závěru své práce.

Znovu uvádím, že předloženou práci hodnotím jako vynikající navrhuji ji k přijetí.

Datum.....

Podpis : Jiřina Šiklová :